

Онаць О. М.,
кандидат педагогічних наук
старший науковий співробітник
відділу економіки та управління загальною середньою освітою
Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОПОРНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Реформування та модернізація освіти в Україні у контексті входження до європейського та світового освітнього простору передбачає відкритість освітньої системи, розвиток педагогіки партнерства і співробітництва, реформування змісту середньої освіти, формування ключових компетентностей учнів, зміну структури школи в умовах децентралізації влади, впровадження державно-громадського управління з новим змістом і партнерами, автономію закладів освіти, діяльність в умовах створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ), освітніх округів, опорних закладів освіти та їхніх філій.

Аналіз теоретичних джерел, результати дослідження та міжнародний досвід, а також управлінська діяльність інноваційних керівників закладів освіти в Україні і практика діяльності найуспішніших економік і компаній світу переконує, що засади державно-громадського управління й ефективні управлінські технології зі сфери економіки та бізнесу можуть успішно застосовуватися в управлінні закладами освіти. Тому особистісна готовність і професійна компетентність суб'єктів закладів освіти, які мають бути флагманами у своєму окрузі, потребує оволодіння ними найефективнішими технологіями управління з метою забезпечення якості освіти.

Управління освітою та закладами освіти завжди перебували в центрі уваги науки та практики. Сутність інноваційних підходів, принципів, управлінських функцій та технологій управління закладами освіти розкрито Л. Ващенко, Л. Даниленко, Г. Єльніковою, Л. Калініною, Ю. Конаржевським, В. Лазаревим, В. Масловим, О. Мармазою, О. Онаць, І. Осадчим, Н. Острроверховою, Л. Паращенко, О. Пастовенським, О. Пехотою, Н. Побірченко, С. Подмазіним та іншими.

Управління закладом освіти, який має статус опорного, потребує від усіх суб'єктів управлінського процесу, керівника ОЗО та його команди, зміни парадигми управління, застосовування, поруч із традиційними, інноваційних підходів, управлінських інноваційних технологій. Це володіння уміннями й навичками, а саме: уміти комплексно вирішувати проблеми (бачити сутність проблеми й розбиратися з причиною, а не наслідком її виникнення; володіти

критичним мисленням (спосіб мислення, вміння аналізувати, за якого ставлять під сумнів будь-яку інформацію і, навіть, власні переконання); креативно мислити та діяти (тобто керівник повинен сам уміти й навчити свою команду творчості, уміння передбачати те, чого ще немає); уміти керувати персоналом (людьми) й ухвалювати управлінські рішення (не щодо підлеглих, а щодо Людей); змінювати систему та способи взаємодії з людьми (вчителями, учнями, батьками, представниками громадськості).

На нашу думку, *технологія* – це сукупність способів, форм і методів, прийомів, які обирають відповідно до визначеної мети, завдань, принципів та умов діяльності. Вони забезпечують ефективне поєднання теорії та практики, стилю поведінки та культури міжособистісного спілкування учасників управлінського процесу.

Технологія управління – це комплекс методів, прийомів і засобів опрацювання управлінської інформації, що має на меті ухвалення та реалізацію управлінських рішень. Вона охоплює стратегію, тактику й техніку управління [3].

Структуру технології можна визначити так: спочатку визначають її концептуальну основу (наукові підходи, принципи, закономірності, умови, чинники тощо); потім вирішується питання щодо змісту технології (визначення мети, цілей, завдань, очікуваних результатів тощо); найтривалішою є процесуальна частина (організація діяльності відповідно до визначених завдань: форми, методи, способи, прийоми та засоби діяльності учасників управлінського процесу; конструювання та розроблення організаційних механізмів, організація процесу громадсько-державного управління; забезпечення ефективної комунікації учасників управління та співуправління; поточне оцінювання, моніторинг, коригування діяльності, консультації, моделювання ситуацій тощо); важливу роль відіграє кінцева оцінка (евалюація та самоевалюація) результатів [3].

Важливе місце в реалізації державно-партнерської взаємодії суб'єктів управління в опорних закладах освіти посідають *інтерактивні технології* – засіб демократизації освітнього процесу та реальна дія державно-громадського управління. Їх використання передбачає, зокрема застосування методик, що допомагають набути інтелектуальних і соціальних навичок, демократичної поведінки, створення суб'єктно-суб'єктних стосунків, залучення до активної комунікативної взаємодії, встановлення атмосфери взаємоповаги, довіри та відповідальності. Це діалог і полілог, які можуть мати такі форми: індивідуальну творчу роботу, раунд (висловлювання з окреслених питань протягом 1–2 хв), організацію роботи в парах, міні-групах, групах за інтересами (методи можуть бути найрізноманітніші: “ажурна пилка”, дебати, рольова гра, моделювання ситуацій, кооперативне навчання, дискусійні групи, “павутинка” дискусії, “мозковий штурм”, дебати; під час підбиття підсумків як різновид кооперативної діяльності може використовуватися метод “ланцюжок цінностей”) [3].

Ефективними, на нашу думку, є *інноваційні технології моделювання*. Їх поділяють на такі категорії: евристичне моделювання, технології

Секція 3. Педагогічні науки

математичного моделювання; інформаційно-комунікаційні, конструктивні, структурні, проєктивні [5].

Технологія освітнього маркетингу. Без застосування цієї технології сьогодні суб'єкти управління закладів освіти не можуть ефективно працювати. Освітній маркетинг допомагає здійснювати: аналіз ринку освітніх послуг, особливостей учнівського контингенту, навчальних планів та програм, кадрового складу; моніторинг рівня навчальних досягнень учнів; розроблення й впровадження нових освітніх програм, формування науково методичного забезпечення та супроводу, підготовку вчителів до реалізації нових освітніх програм і курсів, інноваційних технологій навчання та виховання здобувачів освіти; пошук партнерів і визначення пріоритетних напрямів діяльності з ними на засадах рівноправності, взаємовигідності та довіри.

Освітній маркетинг – це стратегічне й поточне формування потреб та стимулювання попиту на освітні та інші послуги опорного закладу, пропонування замовникам освітніх послуг, які хочуть споживачі. Одним із найважливіших завдань маркетингу є створення позитивного іміджу закладу освіти, створення бренду, забезпечення функцій управління, коригування й контролю. Це організація стратегічного та оперативного планування розвитку закладу освіти й компетентностей усіх учасників процесу управління, система інформаційного забезпечення, організація ефективної комунікації, міжособистісної взаємодії, коригування діяльності та координація співпраці, організація контролю та самоконтролю, забезпечення рефлексії діяльності [4].

Успішно здійснювати державно-громадське управління на засадах партнерства, розв'язувати проблеми опорних закладів освіти можуть допомогти сучасні управлінські технології, які використовуються в інноваційному менеджменті, в бізнесі й промисловості. Розглянемо деякі з них, зокрема: бренд-стратегії, бенчмаркінг, інжиніринг, реінжиніринг, тімблдінг, рефреймінг, метод кейсів.

Бренд-стратегія – це стратегія створення, розвитку, зміни та адаптації до ринку освітніх послуг власного бренду загального закладу освіти.

Бенчмаркінг (англ. Benchmarking – встановлення контрольної точки). Його називають також “Орієнтація на успішні компанії”. Бенчмаркінг – це об'єктивне порівняння своєї організації (у цьому контексті — зі школою) з роботою найкращих у цій галузі. Основний зміст і мета бенчмаркінгу полягають в ідентифікації відмінностей опорного закладу порівняно з аналогом (еталоном), що є особливо важливим для кожного закладу освіти та організації діяльності та взаємодії суб'єктів управління. Об'єктами бенчмаркінгу можуть бути: методи, процеси, технології, якісні параметри [4].

Інжиніринг (англ. engineering — винахідливість, знання). В управлінні цю технологію можна використовувати під час спільного проєктування розвитку опорного закладу освіти, визначення його місії і візії, створення концепції чи стратегічного плану роботи ОЗО тощо. Інжиніринг механізмів державно-громадського управління в опорному закладі на засадах державно-партнерської взаємодії – різні види інтелектуальної діяльності, які спрямовано на досягнення найкращого результату з використанням наявних ресурсів,

Секція 3. Педагогічні науки

застосуванням найновіших методів і технологій організації та управління, з урахуванням усіх умов і чинників (проектно-консультативна діяльність науковців, керівника, психолога, представників громади, роботодавців, бізнесу чи інших фахівців) [4].

Реінжиніринг. Ця технологія є ефективною й може застосовуватися на етапі створення та ефективного управління опорним закладом. Це радикальне переосмислення й перепроєктування процесів навчання й виховання, управління та співуправління в опорному закладі, це сукупність методів і засобів, а також науково-методичне, педагогічне, юридичне чи психологічне консультування. Це технологія проведення зустрічей суб'єктів управління ОЗО з представниками громадськості та приватного сектора з метою збору інформації щодо розроблення стратегічного плану розвитку школи, планування підготовки опорного закладу до нового навчального року, підготовки загальних зборів закладу, сценарію уроку, позакласного заходу, семінару-тренінгу, організації круглого столу з представниками громадськості та бізнесу, конференцій, здійснення моніторингу навчальних досягнень учнів чи рівня професійної компетентності педагогічних кадрів, діагностики адаптації учнів до першого чи іншого класу, організації співпраці та партнерської взаємодії з органами влади, місцевої громади, громадськості та приватного сектора тощо [4].

Кейс-метод (англ. Case method – метод кейсів, метод конкретних ситуацій, метод ситуаційного аналізу) – технологія, що використовує опис реальних економічних, соціальних і бізнес-ситуацій, освітніх проблем для дослідження ситуації, аналізу суті питання та розроблення можливих варіантів вирішення проблеми, вибір найкращого варіанту.

Метою методу кейс-стаді в діяльності і взаємодії суб'єктів управління опорним закладом освіти є завдання поставити учасників освітнього процесу в такі ситуації, за яких їм необхідно буде ухвалювати узгоджене управлінське рішення [4].

Висновок. Щоб забезпечити надання якісної освіти в опорному закладі освіти, необхідна державно-партнерська взаємодія суб'єктів управління і використання ними використанню сучасних інноваційних управлінських технологій.

Література:

1. Про Національну доктрину розвитку освіти. Указ Президента України від 17.04.2002. №347/2002.
2. Топузов О. Проблемна ситуація в теорії проблемного навчання. *Шлях освіти*. 2007. №1. С. 12-16.
3. Громадсько-активні школи: управління та механізми розвитку: практичний посібник О.М. Онаць, Н.М. Островерхова, Л.М. Попович, М.Г. Шевцова / К.: КОНВІ ПРІНТ, 2019. С. 96-102.
4. Економічні-правові умови державно-партнерської взаємодії суб'єктів управління опорних закладів освіти : практичний посібник / О.М. Онаць, Г.М. Калініна, М.М. Малюга, В.В. Мелешко, Л.М. Попович,

Секція 3. Педагогічні науки

М.О. Топузов, Б.Г. Чижевський. / за ред. О. М. Онаць [Електронне видання] - Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021 - 97 с.

5. О. М. Онаць. Принципи розвитку опорного закладу освіти. Наукові відкриття та фундаментальні наукові дослідження: світовий досвід: зб. наук. праць “ΛΟΓΟΣ” з матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 20 травня, 2019 р. ГО “Європейська наукова платформа”, м. Полтава. С. 60-66.